

ՂՈՒԿԱՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ

Նախնեաց սահմանադրութիւնը հաստատելու էջմիածնի սուրբ Աթոռի կաթողիկոս ընտրելու ձևի և հաստատութեան մասին. նոյնպէս և նորա սպասաւորների, գործակալների և նուիրակների պաշտօնավարութեան մասին:

Յիսուս Քրիստոսի ծառայ Տէր Ղուկաս կաթողիկոս և ամենայն Հայերի ծայրագոյն պատրիարք,...

Եւ աստուածային օրհնութեանս և այս սիրած իր նամակի ողջունի հետ՝ յայտնուած լինի մեր սիրելի և հարազատ որդիներէդ և սուրբ և մեծ աթոռ էջմիածնի հարազատ զաւակներիդ: Որովհետև Աստուծոց իմաստնացած Սողոմոնն ասում է, թէ մի փոխի այն յաւիտենական սահմանները, որ գրել են քո հայրերը: Եւ սրբազան առաքեալ Պօղոսը գրում է՝ պինդ պահեցէք այն աւանդութիւնները, որ սովորեցիք և այլն: Արդ՝ մեր նախնի երջանիկ և սրբազան հայրապետները զգուշացնելով իրանց հետևողներին ամեն անբարի և հոգեմլաս բաներից, հասարակաց բարոյ և օգտի համար կանոնել և աւանդել են լաւ լաւ կարգեր և օգտակար սահմանադրութիւններ, նրանցով և նրանց համեմատ վարուելու Աստծու բարեպէտ հաճոյքի և մեր անձերի խաղաղութեան համար: Եւ ովքեր նրանց հետևողներ են և աշակերտած, եթէ ճշմարտասիրութեամբ նրանց աստուածահաճոյ կանոններով և կարգադրութեամբ են վարուում, նրանցով ինչպէս ամրափակ ցանկով պատասպարուած պահպանւում են և խաղաղութեամբ ապրում են հոգով և մարմնով: Բայց եթէ դուրս

կգան հայրենի կարգերից ու կանոններից, արդարեւ զրկւում են նրանց պահպանութիւնից, և անպատասպար մնալով՝ ամէն կողմերից հարուածներ և բազմաթիւս դիպուածներու Ուրեմն ամենքի պարտք և պարտականութիւնն է անփոփոխ պահել մեր նախնի սուրբ հայրերի կանոններն ու սահմանադրութիւնները, որ ինչպէս հայրենի ցանկով պահպանենք անմարմին գազանի յարձակումից և աշխարհի փոթորիկներից ու փորձութիւններից, և ունենանք հոգևոր և մարմնաւոր խաղաղութիւն:

Եւ արդ՝ մեր ազգի և էջմիածնի սուրբ Աթոռի նախնաւանդ և հնազոյն սահմանադրութիւնն է, ինչպէս և մեր սրբազան հայրապետներից քանի քանի աստուածաբաւ կաթողիկոսներ կանոնել և հաստատել են, որ այս ընդհանրական սուրբ գահի կաթողիկոսը սրա բոլոր միաբանների և մեր ամբողջ ազգի ընտրութեամբ և համակամութեամբ նստեցնուի, որոնց մօտիկ են և յայտնի սրանք: Որովհետև՝ Տէր Աղէքսանդր ջողայեցի վեհաշնորհ կաթողիկոսը հնազոյն կանոնների հիման վերայ կանոնադրել և կտակապէս աւանդել է իր նամակի մէջ այսպէս. Թէ՛ Երկրորդ, այսուհետև և միշտ, որ ժամանակ էլ լինի, առանց սալահի և մանսարի և վկայական թղթի չորեքծագեան կողմիւրից, որոնք թեմ, վիճակ և ժողովուրդ են Սուրբ Աթոռիս, և հարազատ որդիք բոլոր եկեղեցիների մայր՝ Վաղարշապատի սուրբ քաւարան էջմիածնի, ինչպէս նաև միշտ երկու մայրաքաղաքների և արքայանիստ գահերի, այսինքն. Իսպահանի եւ Իստամբուլի, և առանց սուրբ Աթոռիս մեծ ժողովի, ոչ ոքին կաթողիկոս չձեռնադրեն, և այլն:

Այնուհետև Տէր Աղէքսանդր Բիւղանդացի երանելի կաթողիկոսն էլ կնքելով ամենքի համակամութեամբ ընտրուած հայրապետի հաստատուն լինելը, իր կանոնադրութեան մէջ գրում է թէ՛ նախ՝ սուրբ էջմիածնում նստող մեր ազգի հայրապետը, եթէ մեր ամբողջ ազգի համահաւանութեամբ լինի ընտրուած և Հայրապետութեան Աթոռը նստած, հաւատի մէջ լինի ուղղափառ, միաբնադաւան, և ոչ երկաբնադաւան և հերձուածող, գործերով բարի, հասակով կատարեալ, վարքով պարկեշտ, բարքով քաղցր և խոնարհ և այլն և օրինաւոր խորհրդով պսակուած է հոգեպէս լուսի հարսի հետ (էջմիածնի) և մեր պանծալի մօր մեր հայկազնեայցս կաթողիկէ եկեղեցու, օրէնք չէ դուրս գցել և հեռացնել նրան հոգևոր և աստուածազոյգ հարս սուրբ եկեղեցուց, որի հետ պսակուած է օրէնքով, և մի ուրիշին փեսայացնել այս հարսին, որի այրը տակաւին կենդանի լինի: Ուստի ահա կանոններով կնքում եմ և քանադրանքով փակում, որ այսուհետև քանսարկու մարդկանց իրաւունք չարուի, չարալեզու զրպարտողներին ահանջ չդրուի, և

հայրապետափոխութիւնն երբէք և բնաւ չլինի. որովհետեւ այս բանից շատ ֆիստսներ են ծնւում թէ հոգևոր և՛ թէ մարմնաւոր, և մանաւանդ սուրբ Աթոռի ստացուածներին. եայլն:

Նորանից յետոյ էլ Շամախեցի տէր Յակոբ հոգեւից կաթողիկոսը իր կանոնների նամակի մէջ, ուր որ սուրբ Աթոռիս հայրապետի համար էլ մի քանի պատուէրներ է աւանդում, ասում էլ է թէ կաթողիկոս պիտի կարգուի Աթոռայիններիս և մեր ամբողջ ազգի կամակեցութեամբ, գրելով թէ՛ վեցերորդ պատուէր և կանոն լինի այսուհետեւ, որ մեր հայրապետի մահից յետոյ՝ երբոր Աթոռայիններիս, իսպահանցիների և ուրիշ արեւելականների, Կոստանդնուպոլսեցիների և արեւմտական Հայկասներ, Քրիստոսին հաւատացող լուսաւորչակրօն և միաբնադաւան ազգերի համահաւանութեամբ որեւէ արքեպիսկոպոս, ուրեւ լինի նա, ընտրուի ամենայն Հայոց և սուրբ Էջմիածնի Աթոռի հայրապետ, նա պարտաւոր է այս չորս կանոնները պահել.— նախ՝ իր անունը չթոյլ տալ որ յիշատակուի ինչպէս Հայրապետ եկեղեցական աղօթքների մէջ մինչև որ Հայրապետ չօծուի:

Երկրորդ՝ նախ քան իւր օծուիլը իր թղթի սկզբում որ գրում է մեր ազգին, այս ձևով պէտք է գրէ.— Յիսուս Քրիստոսի ծառայ... արքեպիսկոպոս և կաթողիկոսացու (և կամ կոչմամբ և օժմամբ կաթողիկոս) ամենայն հայոց և մեծ աթոռ սուրբ Էջմիածնի, որ Վաղարշապատ քաղաքում, որից ժամանէ ձեզ եայլն:

Երրորդ՝ նախ քան իր հայրապետ օծուիլը իր թղթերի կնիքի գիրը հայրապետական անունով չգրէ, որ և կարմրադեղով չբանեցնէ, այլ միածնաէջլի և սուրբ Տեղի տիպը, առանց իր անունը գրելու, իր կնքի տեղը եպիսկոպոս գրել տայ, և նրանով թղթի լուսանցքի կողմը ծաղկազրի մէջ կնքէ սևադեղով:

Չորրորդ՝ եթէ կարելի լինի մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածին գնալը, սուրբ Աթոռից դուրս ուրիշ տեղ կաթողիկոսացուն չձեռնադրուի և չօծուի Հայրապետ:

Ահա այս յիրաւի ամենալաւ կանոններ ու շահաւէտ սահմանադրութիւններ և օգտակար աւանդութիւններ, հարկաւորապէս ընդունելի և կատարելի, որ առաջուց մենք էլ լսած ենք և տեսել և այժմ էլ քաջ վերահասու եղած: Բայց հոգեւորայ Տէր Սիմէոն կաթողիկոսի մահից յետոյ թէ ինչ հարկ ստիպեց մեզ այն սովորութիւնից դուրս առանց ամբողջ ազգի կանխաւ իմանալուն ընդունել այս կոչումը, երբ մենք, սուրբ Աթոռի միաբանները և երկրիս բնակիչները վաղօրօք գրեցինք շատ տեղեր, մանաւանդ երկարապէս գրեցինք Կ. Պօլիս, և այժմ համառօտ կասենք. ոչ այնքան աշխատելով մեզ արդարացնել, որքան ֆիստսները կամե-

նալով յայտնել: Որովհետև հանգուցեալի վախճանուելուց առաջ Տէրը բարկանալով այս երկրի վրայ և սաստիկ խռովութիւն ընկնելով Տեղւոյս իշխողի և Վրաց Թագաւորի մէջ, նա մեծ զօրքով վերկացաւ սրա վրայ և իր ձեռքը չկարողանալով սրան հասցնել բերդի մէջ, մեր ամբողջ երկրին կրակ տուեց և թմնն բան աւերեց. և ձեռքն ընկած ժողովրդներին քշեց իր իշխանութեան կալուածները և այս երկիրը կիսով չափ ամայացրեց. որից թէ սուրբ Աթոռին լինչպիսի և ինչքան ֆրասներ հասան, այստեղ չենք երկարում, կարող էք իմանալ գործի որպիսութիւնից: Եւ այնպիսի վրդովման մէջ երկրականներին կատաղիները տեսնելով իշխողին նուաճուած, շատերը մի կողմ ապստամբեցին և սկսեցին Տեղւոյս ֆրացեալ ժողովրդին ասպատակել, և շատերն էլ առաջուանից աւելի չարացած՝ հէնց այստեղ կեղեքում էին հասարակ ժողովրդին, և մեծամեծ ֆրասներ էին հասցնում սուրբ Աթոռիս և ուրիշներն էլ ուրիշ կերպ դառնացրին ժամանակը ամեն կեբայով: Եւ որովհետև հաշտութիւն չէր կայանում վրաց Թագաւորի և երկրիս իշխողի մէջ, և թսում էին թէ նորից գալու է նա սրա վրայ և իսպառ աւերելու է երկիրս, ուստի և տաճկաց մեծամեծները սպառնում էին Աթոռայիններիս՝ որ եթէ նա գայ՝ իսպառ կդատարկեն Աթոռս և կամայացնեն, որպէսզի ոյժ չտանք նրան: Որպիսի դառնութիւններին և չարիքներին չկարողանալով տանել բազմավիշտ Հայրապետը, այնպէս հիւանդացաւ անձնամաշ ցաւով, որ էլ ոչ մի դիւր չօգնեց նրան, և հրկար ժամանակ կրելով՝ իմացաւ իր կեանքի ճարը, ըստ որում ձերութիւնն էլ դէպի մահ էր հրաւիրում: Ուստի լուսահոգին նախահոգալով թէ՛ ինձանից յետոյ սուրբ Տունս երկար ժամանակ անտէր չֆայ այսպիսի դառժամանակի մէջ և մեծապէս ֆրասուի, կտակել էր մեր անարժանութիւնը նստեցնել այս պաշտօնի: Եւ երբ փոխուեց առ Գրիստոս, մի քանի օրից յետոյ՝ սուրբ Աթոռիս բոլոր միաբանները և երկրիս մերազնեայ ժողովրդի ֆրացորդները ժողովելով սուրբ Աթոռումս, մտածեցին սրա օգուտը և միաբանութեամբ ստիպեցին մեզ յանձն տունել այս պաշտօնը և ինչքան էլ հրաժարուեցի՝ աւելի ևս ստիպեցին, անելով թէ՛ դու կլինես այս սուրբ Տան վընասուելու պատճառ: Եւ մենք տեսնելով որ առանց մեր կողմից ոչ ոքին աղաչելու, կամ մէկն ու մէկին կեղծաւորելու, և ոչ էլ ինքս ինձ որևէ ախտով առաջ գցելու, այլ առանց իմ կողմից ազդեցութիւն գործելու նրանք բազմութեամբ ստիպում էին պղտորուած ժամանակի բուռն պատճառներից ստիպուած, ուստի և մենք շատերի ձայնը՝ Աստծու ձայն համարելով, (ինչպէս որ ասում են), այլ և վստահանալով մեր օրհնուած ազգի նախածանօթ

լինելուս վրայ, յանձն առանք, որ գոնէ անարատ հարսի քողը պահենք իր երեսին, և վախճանապէս մեղադրանք չլսենք մեր ազգից: Ապա՝ որովհետև Գանձակեցին էլ, որ արտաքսուած էր իր վիճակից և Վրաստան ընկած, աշխատում էր աշխարհական բռնութիւնով տիրել սուրբ Գահիս, ինչպէս որ հաւատացնում էին գրով ու խօսքով, այս պատճառով Աթոռայիններս և երկրիս ժողովուրդը օծեցին մեզ կաթողիկոս, առանց այլ ևս ուշացնելու: Անհ այս պատճառներից հարկադրուած այսպէս եղաւ մեր կանչուելն ու օծուելը և ոչ թէ ուրիշ կերպ: Ճշմարիտ եմ ասում՝ ի Քրիստոս և չեմ ստում, Առաքեալի խօսքի համեմատ. որոնք Աստծուն յայտնի են և բոլոր մերձաւորներին ծանօթ, որ մենք ոչ թէ անձնընծայ եղանք, որովհետև գիտենք Առաքեալի ասածը թէ՛ նա չէ ընտրուածը, ով որ իւր անձն է ընծայեցնում, այլ ում որ Տէրն է ընծայեցնում: Եւ ոչ էլ փառամոլութեան ախտով բարձրնախր եղանք, որոնցից յետին տեղը բռնել սովորել ենք փրկչի աւետարանից: Եւ ոչ թէ ապրուստի կարօտ ենք, որովհետև մեր օրհնեալ ազգից լիապէս շահուած սուրբ Աթոռիս շնորհիւ՝ ուրիշներին էլ կարողանում ենք շահել և մխիթարել: Այլ մեր շուրջը եղած բազմութիւնից ստիպուած եղանք և յիշած պատճառներից հարկադրուեցանք մտնել այս լծի տակ, ինչպէս գրեցինք: Բայց որովհետև սուրբ Աթոռիս միաբաններն ու երկրացիներս միջոց չունեցան բնական սովորութեան համեմատ նախ գրել մեր ամբողջ ազգին և յայտնել և ամենքի գիտութեամբ կատարել այս, այլ մեր կանչուելուց և օծուելուց յետոյ գրեցին բազմակնիք մահսար համահաճութեան մեծ Պօլիս և ուրիշ տեղեր մեր ազգին, այս պատճառով՝ թէև մօտակայ երկրների ու տեղերի ժողովուրդներն ընդունեցին մեզ ընդունողական մահսարներով, սակայն արքայապետ մայրաքաղաք Պոլսում գտնուած մերազնիներին ծանր թուաց, որ առանց իրաւունք ունենալու չէր, որովհետև բնական սովորութեան համեմատ չեղաւ մեր՝ այս աստիճանի ամբառնալը, որի պատճառով մօտ ութ ամիս ցուրտ սէր երևեցրին և անհամաձայն մնացին: Եւ թէպէտ ջերմացրին իրանց սէրը մեզ վրայ, և սուրբ Աթոռիս պատուի համար արքունիքից նոմոս հանեցին մեր անունով, և բազմակնիք մահսերի հետ ընդհանուր համահաճութիւն և իրանց գլխաւորների յատուկ թղթերով ուղարկել են մեզ մօտ մեր մահսերատարի ձեռքով և մեր սիրտը շահեցին, սակայն՝ սկզբում շատերի միտքը պղտորուեց, և յետոյ էլ մինչև այժմ մեր խօսքներն ու հոգսերը յաջող չեն առաջ գնում: Նրա համար, որ հարկը լուծելով օրէնքը՝ չկարողացանք պատասպարուիլ նախնիքների սահմանած ցանկով: Եւ որովհետև այսպէս է, և իմ օրերը

ցաւերից պակասել են, ծերութիւնս էլ վրայ հասնելով՝ առաջիկայ մահս է դուշակում, ուստի և՛ի զգուշութիւն մեր ապագային, որ ոչ ոք մեզ օրինակ չվերցնի, և խռովութեան պատճառ լինի, ահա վերահաստատելով սուրբ Հայրապետների վերոյիշեալ կանոնը՝ կտակօրէն դրօշմում ենք այս թղթի վրայ և կանոնադրում, բնաւ կաթողիկոս չդնել առանց մեր բոլոր ազգի գիտութեան, և երեք կանոն էլ ենք գրում, որը գրուած կանոնների համեմատ, և որը սուրբ Աթոռում վաղուց եղածների, որոնք այսուհետեւ էլ անխափան պիտի կատարուեն:

Ձորս կանոններ:

Առաջին՝ էջմիածնի սուրբ Աթոռի Հայրապետի վախճանուելու դէպքում. մի քանի իշխանաւոր եպիսկոպոսներ վեհարանի ղուռը փակելով՝ կրկնքեն, սպասաւորներին ներսից դուրս բերելով՝ հասարակ միաբանների կարգը կրգասեն, բայց փակուած դռների բանալիները թողնելով նախորդ սպասաւորների մօտ, և քանի որ կաթողիկոս չլինի, եթէ սուրբ Աթոռին որեւէ բան հարկաւորուի, վեհարանի դռների նոյն կնքողները այն սպասաւորի հետ, որի մօտ գտնուում են բանալիները, միասին բաց կանեն դռները, և պէտք եղածները կհանեն, և դարձեալ փակելով՝ կրկնքեն մինչև նոր կաթողիկոսի նստելը, որ Աստուած պատրաստէ սուրբ գահիս բոլոր միաբանների և մեր ընդհանուր ազգի ընտրութեամբ: Եւ երբ ընտրելին կընտրուի, ուր և լինի նա, և կգայ նստելու Հայրապետութեան Աթոռը, այն ժամանակ նրան յանձնեն իր տունն ու բանալիները, որ և դռները բացանելով՝ վերահասու կլինի ամեն բանին, և ինքը գիտէ այնուհետեւ ինչ որ կանէ ըստ կարգին ինչոր հարկն է և պատշաճ:

Երկրորդ՝ Աղէքսանդր Ջուղայեցի սրբազան կաթողիկոսի կանոնի և Բիւզանդացի տէր Աղէքսանդր և Շամախեցի Տէր Յակոբ երջանիկ Կաթողիկոսների յիշածի համեմատ՝ սուրբ Աթոռի Հայրապետի վախճանուելուց յետոյ բոլոր միաբանները, Առաջնորդները ու քահանաները, և երկրիս մերազնեայ իշխանները և այն նշանաւոր մարդիք, որոնք գտնուում են այստեղ, ժողովում են Քրիստոսի սուրբ իշման Տեղիս առաջ և սուրբ Հոգու ազդեցութեան շնորհիւ ընտրելով Հայրապետութեան արժանի արքեպիսկոպոսին, Աթոռիցս լինի թէ ուրիշ տեղից, և մահաւոր գրելով մեր բոլոր ազգին, որոնք սուրբ Աթոռիս վիճակ են, և մանաւանդ գերահուչակ մայրաքաղաք Կոստանդնուպօլիս և Ասպահան, և խնդրում են որ ընդհանուր կամքով Կաթողիկոս ընտրեն նրան. և վերջապէս բոլոր միաբաններիս, պօլսեցւոց և բոլոր ազգի կամքը որ եպիսկոպոսի կողմն էլ լինի՝ նա լինի Կաթողիկոս:

Եւ երբ լինի, տէր Յակոբ Կաթողիկոսի չորս կանոններով վարուի-
 րսկ եթէ ոմանք առանց ամբողջ ազգի գիտութեան և համահա-
 ճութեան յանդգնեն ինքնապիւսիս կաթողիկոսացնել որեւէ եպիս-
 կոպոսի, և նա էլ յօժարելով ընդունի, ինքը չի ընդունուի և
 անողները պարտաւոր կ'լինին ազգի խռովութեան և սուրբ Աթոռիս
 ֆեասնեի համար, և նոյովք կստանան Ուրեմն՝ ինչ հարկադրող
 պատճառ էլ լինեն, և ինչ կասկածելի վտանգ էլ առաջը տեսնեն,
 և եթէ սուրբ Աթոռս սաստիկ ֆեասուելու էլ լինի, այնուամենայնիւ
 ընաւ առանց ամբողջ ազգի համահաճ ընտրութեան և հաւանու-
 թեան ոչոքի կաթողիկոս չպետքէ դարձնեն, որովհետեւ դրա ֆեասն
 աւելի է ուրիշ ֆեասնեից։

Երրորդ՝ էջմիածնի սուրբ Աթոռումս կաթողիկոսը վեց գըւ-
 խաւոր և ձերունի եպիսկոպոսներ ընտրելով իրան խորհրդակից
 պիտի կարգէ, և ամեն բանի վերահասու, ու նրանց գիտութեամբ
 կանէ գլխաւոր գործերը, ստանալունքը կստանայ և տալիքները
 կտայ։ Եւ այս օտար բան չէ նախնի սովորութիւններին, որովհե-
 տեւ սուրբ տանս շատ բաները գործակալներով է կատարուում, բո-
 լոր եկամուտները նրանց ձեռքով են ստացուում և մատեան մուծ-
 ւում և ծախսն էլ նրանց ձեռքով է լինում և մատեանով։ Ուրեմն
 ամեն ժամանակուայ կաթողիկոսի մօտ գտնուած Սրբնապիկոպոսը
 և Տեղապահը և Առողակալ կոչուած գործապետը, և սուրբ Տաճարիս
 մեծ լուսարարը, և ժամօրհնողը և դարպասցին պէտքէ խորհրդակից
 լինեն կաթողիկոսին և մտերմաբար աչքի անցնողներ բոլոր գոր-
 ծառնութիւններին, սուրբ գահիս թէ ելքին և թէ մուտքին։

Չորրորդ՝ կանոն և պարտք պէտք է լինի սուրբ Աթոռիս
 նուիրակներին (Տէր Յակովբ սրբազան Կաթողիկոսի և մեր զբաժ
 խրատների համեմատ), որ ուր և գնան, ամեն բանի մէջ համեստ
 և պարկեշտ լինին, իրանց կարողութեան համեմատ առաքինավար
 և ուղղաքարող, և վիճակների Առաջնորդների յատուկ գործերին
 չխառնուեն, և Առաջնորդների ու սուրբ Երուսաղէմի նուիրակների
 հետ սիրով և քաղցրութեամբ վարուեն։ Իսկ նրանց համար էլ
 կանոն և պարտք լինի, սրանց հետ էլ նոյնպէս վարուել և երկու
 կողմից եղբայրսիրութեամբ պատուելու մէջ մէկմէկուց գերա-
 զանցել, և ժողովրդին բարի օրինակ լինիլ, և կռուից ու աղմուկից
 միշտ խոյս տալ։ Այլ և մեր նուիրակները սուրբ Աթոռիս ար-
 դիւնքները չվատեն, և իրանց գործը աւարտելուն պէս դուրսը
 չմնան, և երբէք հեռուից չտան իրանց հաշիւը, այլ իսկոյն վերա-
 դառնան սուրբ Աթոռը և այստեղ տան իրանց արդիւնքի հաշիւը։
 Մանաւանդ՝ պարտաւորաբար խաղաղ և քաղցր վարուեն ժողովրդի
 հետ, մեղմութեամբ յորդորեն նրանց սուրբ Աթոռին տուրք տալ

և հչ թէ բարձրութեամբ և չափաւոր կերպով խնդրեն այն, ինչպէս կթելիքից կաթը և հչ թէ պտուղները ճմլելով, որ արիւն դուրս գայ, իմաստունի խօսքի համեմատ թէ՛ և այս ամենի վրայ, մարմնաւոր ինչքի համար երբէք ոչ ոքին թող չբանադրեն, որ իրանց վրայ հետ կդառնայ: Այլ ովքեր աստուածային օրէնքների ու պատուիրանների կանոնների հակառակ գործ լինեն արած կամ անելիս լինեն, որևէ բան ասած լինեն կամ ասեն ամբարշտութեամբ, և կամ դէպի սուրբ Աթոռս գլխաւոր չարիք և ֆիաս գործեն, և արժանի լինեն կապանքի, նրանց բանացրին. և այն էլ հաւաստի տեղեկանալով և ապա թէ բանադրել յօժարելով: Եւ այսպէս ամեն բանի մէջ ուղղասիրաբար, խոհմ և բարի քաղաքավարութեամբ վարուեն ամենքի հետ, ինչպէս որ վայել է Բրիստոսի պաշտօնեայի և սուրբ մեծ Աթոռիցս ուղարկուածին. և մխիթարելով շահեն ժողովրդին և շահուին նրանցից, և սուրբ Աթոռս էլ փառաւորեն իրենց բարի գործերով: Իսկ եթէ նուիրակներից մէկը սրանց հակառակը գործէ, վիճակի ժողովուրդը երկու կամ երեք անգամ պիտի գրեն սուրբ Էջմիածին, Կաթողիկոսին՝ նրան դատելու. և դա այդպիսուն պիտի դատէ ըստ արժանւոյն և յետ կկանչէ սուրբ Աթոռը: Եթէ օսմանցոց տէրութեան մէջ դատողներից մէկը մերազդի կամ այլազդի մարդկանց օգնութեան դիմէ և անհնազանդութիւն ցոյց տայ հայրապետին, այն ժամանակ Կաթողիկոսը պիտի գրէ Պօլիս ժամանակի Պատրիարքին, ով էլ որ լինի նա, նրան արքունի հրամանով սուրբ Աթոռ ուղարկելու և նա մերային իշխանների գիտութեամբ պիտի կատարէ Կաթողիկոսի գրածի համեմատ:

Բացի այս ամենի հետ մէկտեղ հոգեւոր հայրութիւնից ստիպուած Աստծու սիրով պատօրրում եմ, ոչ թէ միայն այս ամենը պահել, այլ բոլոր ուժով աշխատել միանգամայն պահելու մեր սրբազան հայրապետների ու վարդապետների օրինադրած կանոնները, բնատուր բարի աւանդութիւնների և Աստուածային և առաքելական օրէնքների ու պատուիրանների հետ, ինչպէս ասում է Յակոբ սրբազան առաքելալը, թէ՛ ով որ բոլոր օրէնքները կպահէ, և մի որևէ բանով կզրմէ, բոլոր օրէնքներին պարտական կմնայ ևայլն: Արդ՝ եթէ բոլոր օրէնքներ պահելը և միայն մէկի դէմ մեղանչելը բոլոր օրէնքների դէմ յանցաւոր լինել կնշանակէ, հապա ի՞նչքան աւելի է շատ օրէնքների զանց անելը: Ուստի և խնդրում եմ մեր սիրելիներից և հարազատներից, միշտ աշխատել Աստծու բոլոր օրէնքներն ու պատուէրները և նախնի սուրբ հայրապետների կանոններն ու բարի աւանդութիւնները յիշեալների հետ միասին պահեալ, որպէսզի

կարելի լինի այնպէս խօսել և այնպէս անել, որ ազատութեան օրէնքով կարելի լինի դատել նոյն առաքելի ասածի համեմատ:

Արդ՝ մեր սիրելի և հոգևոր որդիք, էջմիածնի սուրբ Աթոռի լուսածնունդ զաւակներ, սորա բոլոր միաբաններ, Հայոց ամբողջ օրհնած ազգ, կարգաւորներ և աշխարհականներ, ահա ոչ թէ մեր երանիլի նախնիների կանոնների ու բարեկարգութիւններից դուրս, այլ նրանցից սովորաց և նրանց համեմատ գրեցինք այս կանոնները շատերի խնդիրքով և մեր յօժար կամքով, սուրբ Աթոռիս օգտի, օրհնուած ազգիդ խաղաղութեան և օգտի համար. որ և երկու մի տեսակ օրինակ գրելով՝ և սուրբ զահիս բոլոր եպիսկոպոսներով և քահանայակարգ միաբաններիս կնքելով, մէկը թողինք որ միայն սուրբ Աթոռումս և մէկն ուղարկեցինք Կ. պօլիս բաղմաժողով մայրաքաղաքը որ այնտեղ մնայ:

Եւ արդ՝ ովքեր չեն պաշի այս խաղաղաութ, աստուածահաճոյ և օգտակար կանոնները, որք են սուրբ հայրապետների կանոնների և նախնիքների աւանդի համեմատ, արժանի կլինեն դատաստանի և պատժի, հոգեպէս և մարմնապէս, և պարտաւոր կմնան մեր Հայրապետական պատուէրի և կանոնի և ստորակնքող եպիսկոպոսների և ուրիշ քահանայակարգ միաբանների առաջ, և իրանք կլինեն պարտական Քրիստոսի ահեղ Ատենի առաջ այն բոլոր մեաներին, որոնք կառաջնան իրանց անկարգութիւններից. և մենք անպարտ կլինենք: Իսկ ովքեր որ հնազանդութեամբ կկատարէք այս գրածները, անպարտ լինիք պատժից, և ազատ խղճից, օրհնուած Աստծուց և մեղանից, և պահպանուած Քրիստոսի սուրբ իշման տեղիս շնորհիւ ամէն: Ռմլե (1235—551=1786) և դեկտ. 31. Լուսակառոյց սուրբ Աթոռ էջմիածնում: